

Naturplan -for Gyrstinge Sø

Ringsted
Kommune

November 2017

Foto: Biomedica

Indhold

1 Indledning	4
2 Formål og baggrund for naturplanen	5
3 Områdebeskrivelse	6
4 Kulturhistorie	7
5 Geologi og landskab	8
6 Naturen i området	9
7 Rekreative muligheder	12
8 Områdets administrative status	13
9 Trusler mod søområdets naturværdier	14
10 Hvorfor skal vi pleje naturen?	16
11 Eksisterende og nye publikumsfaciliteter	18
12 Indsatsprogram	19
13 Referencer	46

1 Indledning

Ringsted Kommune købte i 2014 Gyrstinge Sø af Hovedstadens Forsyningsselskab (HOFOR), som i mere end 40 år har anvendt søen som drikkevandsreserve. I forbindelse med vandindvindingen har HOFOR udført en række reguleringer og anlæg. Med købet af søerne har kommunen således fået en række forpligtelser blandt andet til at retablere vandets naturlige løb til og fra Gyrstinge Sø og til drift af stier og naturområder.

Som opfølgning på "Helhedsplan for Haraldsted Sø og Gyrstinge Sø" har administrationen nu udarbejdet et forslag til en Naturplan for Gyrstinge Sø.

Gyrstinge Sø er en naturlig sø opstået efter istiden, men med den store udfordring, at den har været anvendt som drikkevandsreservoir, hvor søen var opstemmet med 2 meter. Herved forsvandt den oprindelige bredzone. Efter 2014 er vandstanden igen sænket til sit naturlige niveau, hvorved der er genskabt ca. 50 ha. vådbundsareal omkring søen. De nye vådbundsarealer fremstår i dag som ny natur under udvikling.

Arealerne rummer et stort naturpotentiale, som skal beskyttes af hensyn til levevilkårene for de dyr og planter, der lever på de nyetablerede arealer, samtidig med at de rekreative interesser skal tilgodeses.

I overensstemmelse med "Helhedsplan for Gyrstinge og Haraldsted Sø" skal naturen sikres gode vilkår, samtidig med, at der er en forpligtelse via lovgivningen til at bevare og fremme variationen i vores natur, herunder sikre biodiversiteten.

I forhold til den fremtidige naturforvaltning af Gyrstinge Sø er det vigtigt at indsamle viden om naturområdernes tilstand og få overblik over hvilke dyre- og plantearter, der findes. Ringsted Kommune har allerede modtaget mange naturregistreringer fra organisationer som DOF, Danmarks Naturfredningsforening, Lystfiskerklubber, botanikere og andre ildsjæle, der følger årets gang ved søen, og som konstruktivt bidrager med værdifulde oplysninger/registreringer af udviklingen i naturens tilstand.

Data og viden bruges til at følge udviklingen i naturområderne, hvilket er en forudsætning for at kunne prioritere naturplejeindsatsen, så den ønskede naturtilstand kan fastholdes/udvikles.

Planen følges op af konkrete plejeprojekter, og realisering af planen vil ske i takt med, at der findes finansiering.

Naturplanen er todelt, hvor den første del beskriver området ved Gyrstinge Sø, og den anden del indeholder en plejeplan for bredare-

alerne. Bredarealerne er i plejeplanen af praktiske årsager inddelt i 11 områder, som gennemgås enkeltvis. Plejeplanen er desuden udarbejdet i en skematisk version, som giver et hurtigt overblik over plejebehovet i de 11 områder.

Klima- og Miljøudvalget har den 30. november 2017 godkendt naturplanen.

2 Formål og baggrund for naturplanen

Ringsted Kommune har udarbejdet en Helhedsplan for Haraldsted og Gyrstinge sø. En af de opgaver, der ligger i Helhedsplanen er, at naturen bliver plejet, så biodiversiteten øges, og at der bliver skabt naturperler med bedre muligheder for flere og forskelligartede naturoplevelser, og som giver borgerne muligheder for rekreation, stille fordybelse, natur- og kulturoplevelser og motion. Med andre ord skal der være balance mellem benyttelsen og beskyttelsen af søerne.

Undervejs i processen har brugergrupper og andre borgere haft mulighed for at komme med forslag og kritik til helhedsplanen, idet der har været to høringsrunder. Planen er således baseret på høringssvar og indlæg fra borgere. Helhedsplanen udgør et fælles fundament for samarbejde på tværs af borgere, lods ejere og kommune.

Der har været afholdt borgermøde d. 1. marts 2017 i Gyrstinge Landsbyhus, hvor forskellige brugergrupper har fremlagt deres ideer til naturplanen og de overordnede principper for planen har været forelagt for Grønt Råd og brugerrådet for Gyrstinge Sø.

Denne naturplan er udarbejdet på baggrund af Helhedsplanen, borgermødet, fremlæggelse for råd og andre bidragsydere og sigtet er, at den foreliggende plan samler og repræsenterer fællesmængden af de mange synspunkter, der er fremkommet undervejs.

Ringsted Kommune ønsker at samarbejde med borgere og andre brugere om at sikre og styrke naturen. Dette indebærer blandt andet, at borgere, naturplejere, lokalråd, foreninger, virksomheder, frivillige organisationer og andre med interesse for benyttelse, læring og udvikling af naturen i Ringsted Kommune inddrages i naturplanen og inviteres til at deltage konkret med aktiv naturpleje, overvågning af dyr, fugle og planter m.v. Naturplanen skal bidrage til at rammesætte arbejdet med naturområderne.

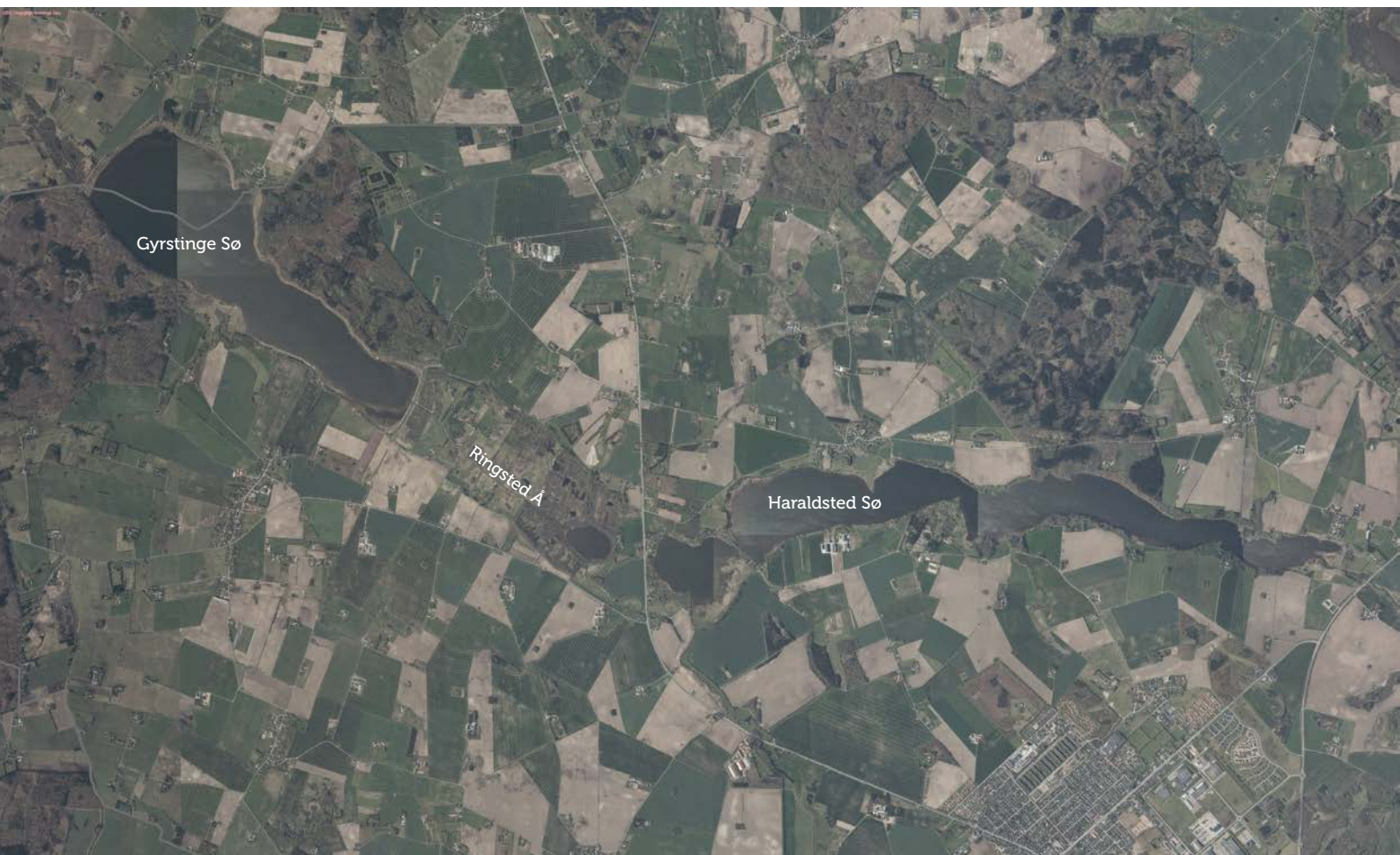
Formålet med naturplanen er

- at skabe fagligt grundlag for naturforvaltningen omkring Gyrstinge Sø
- at opbygge viden om naturens tilstand for at kunne øge biodiversiteten at finde balancen mellem beskyttelse og benyttelse for 10 udvalgte naturområder omkring søen
- at naturformidle og give borgerne naturoplevelser og lyst til at bruge naturen til motion, leg og udflugter med videre
- at naturinteresserede og andre borgere, igennem information og rekreative faciliteter, bliver motiveret til at bruge naturområderne til rekreative formål under hensyn til dyr og planter

3 Områdebeskrivelse

Gyrstinge Sø og Haraldsted Sø ligger midt på Sjælland. Gyrstinge Sø er med sine ca. 263 ha den største sø i Ringsted Kommune. En mindre del af søen strækker sig ind i Holbæk Kommune. Gyrstinge Sø er via Ringsted Å forbundet med Haraldsted Sø, som findes umiddelbart øst herfor. Området omkring søen er dels dyrkede marker og græsningsarealer, dels moser samt to større skovområder.

4 Kulturhistorie

Gyrstinge Sø og Haraldsted Sø samt arealerne omkring søerne har gennem årtusinder været anvendt til mange formål, og sporene er stadig synlige. Der er fundet effekter fra Danmarks tidligste oldtid og op til vikingetiden. I krigsårene blev der gravet tørv flere steder på mosearealerne omkring søen, hvilket blev en vigtig indtægtskilde for mange.

Siden 1971 har Haraldsted Sø og Gyrstinge Sø været brugt som nødforsyning af drikkevand til Københavns Kommune, og Gyrstinge Sø blev opstemmet ved hjælp af diger. Vandspejlet har således ind til ca. 2011 været holdt kunstigt oppe, og afvanding af lavbundsarealer nord og øst for søen er sket via to store pumper i den nordlige del af søen. Da der ikke længere er behov for søerne som drikkevandsreserve, har Ringsted Kommune købt søerne.

Der findes fortsat tydelige spor efter de mange år med drikkevandsindvinding. Både i Gyrstinge Sø sydøstlige ende og i Haraldsted Sø vestlige ende ses de store betondæmninger, som blev bygget i 1970'erne, for at man kunne hæve vandstanden og sikre et drikkevandsreservoir. Flere steder er der betonanlæg i form af stemmeværk, pumpestationer, vandindtag og diger som tydelige tegn på en nutidig fortælling om danskernes øgede behov for drikkevand, hvor der blev anvendt overfladevand som drikkevand i de københavnske vandhaner.

Ringsted Kommune har med købet af søerne overtaget anlæggene omkring søerne. Anlæggene ønskes bevaret af såvel økonomiske som kulturhistoriske grunde. Det undersøges, om de fysiske anlæg kan få nye funktioner og på den måde genbruges.

Betondæmningen i Gyrstinge Sø sydlig ende

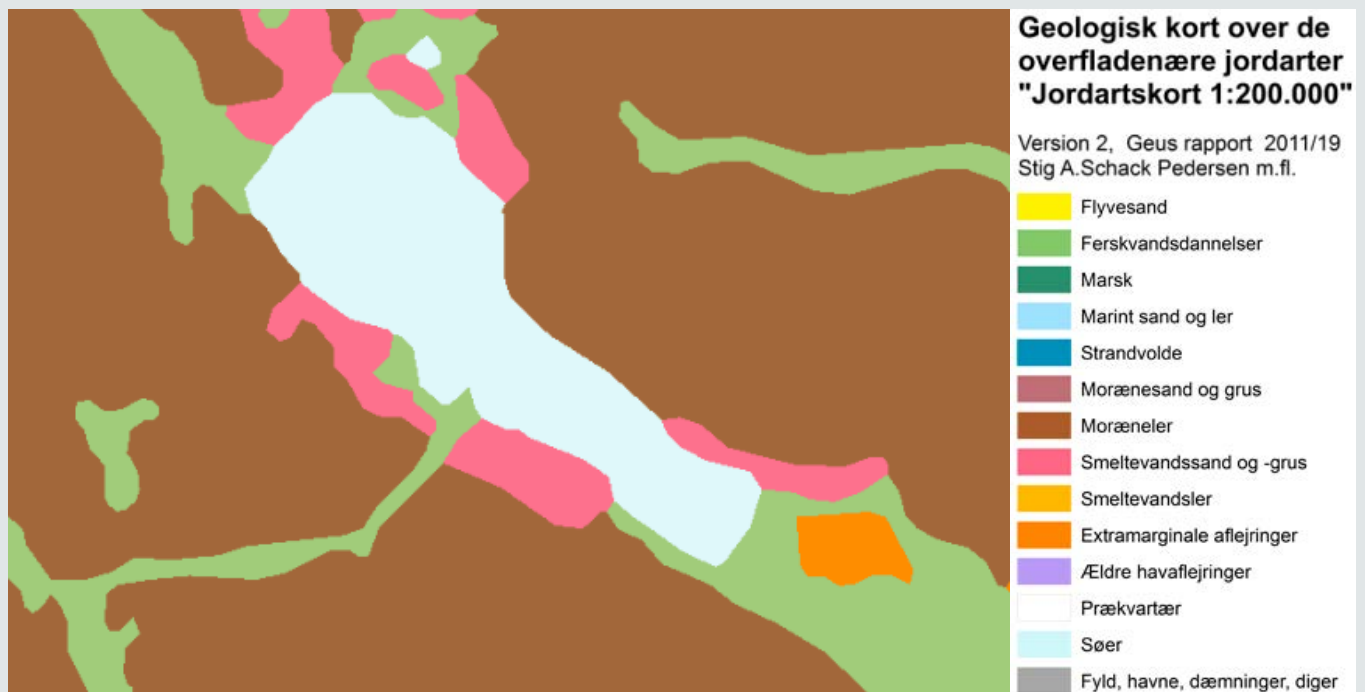
5 Geologi og landskab

Gyrstinge og Haraldsted Sø ligger på en linje i forlængelse af hinanden og er dannet under istiden som en del af tunneldalen mellem Åmosen og Køge Ådal. Tunneldalen fremstår som en kuperet korridor med 10 meter høje skråninger og søbassiner med dybe huller ned til 11 meters dybde.

På det geologiske kort herunder ses, at isen efterlod store arealer domineret af sand og grus omkring Gyrstinge Sø, da den smeltede, og jordbunden omkring søen fremstår meget stenet. Kun de skovbevoksede lidt højere beliggende arealer har leret jord.

Gyrstinge og Haraldsted Sø er sammen med Ringsted Å og Haraldsted Lillesø kernen i "Vandnaturen" i Ringsted Kommune og udgør tilsammen det såkaldte "Blå T". Det Blå T er det største sammenhængende vandnaturområde i kommunen, og søerne binder vandløb i nord og syd sammen lokalt og skaber regional forbindelse til hele susåsystemet.

I forbindelse med vandstandssænkningen er der dukket en ø op midt i Gyrstinge Sø. Øen har været dækket af vand i over 40 år og var tidligere en sivø med pile- og elletræer. I dag fremstår øen som en lille holm med synlige rester af stødene fra de gamle træer og er allerede nu et godt opholdssted for områdets fugle.

Geologisk kort over de overfladenære jordarter (GEUS)

6 Naturen i området

Rundt om Gyrstinge Sø findes afvekslende strækninger med især skov- og mosearealer. Hele det nye bredareal er registreret som fj3-beskyttet mose. Mose defineres traditionelt som en naturtype på permanent våd bund, oftest karakteriseret efter vegetationens sammensætning (f.eks. rørsump eller pilekrat) eller ud fra vandtilførslen (f.eks. kærmose eller vældmose). På de nyetablerede vådbundsarealer vil mosepræget være størst ved søbredden og mindst på de skrånende arealer væk fra søen. Dette afspejles også i den varierende botaniske artssammensætning, der ses i områderne.

Allerede på nuværende tidspunkt, få år efter at vandstanden er sænket, har der udviklet sig plantesamfund, der er karakteristisk for lysåben/let skygget, tidvis våd/oversvømmet, næringsrig bund.

Plantesamfund der vil udvikle sig og ændres i de kommende år efterhånden som nye arter indvandrer og dominansforholdene ændres.

Sandsynligvis vil andelen af vedagtige planter øges på bekostning af de lysåbne arter i de kommende år, med mindre der gennemføres en eller anden form for naturpleje, så områderne fastholdes som lysåben natur. Den nuværende tilstand er derfor meget ustabil, og flere af de indvandrede planter som f.eks. kærfnokurt vil muligvis forsvinde igen eller blive mere sjældne, hvis ikke der gøres en indsats for at bevare området i den nuværende tilstand.

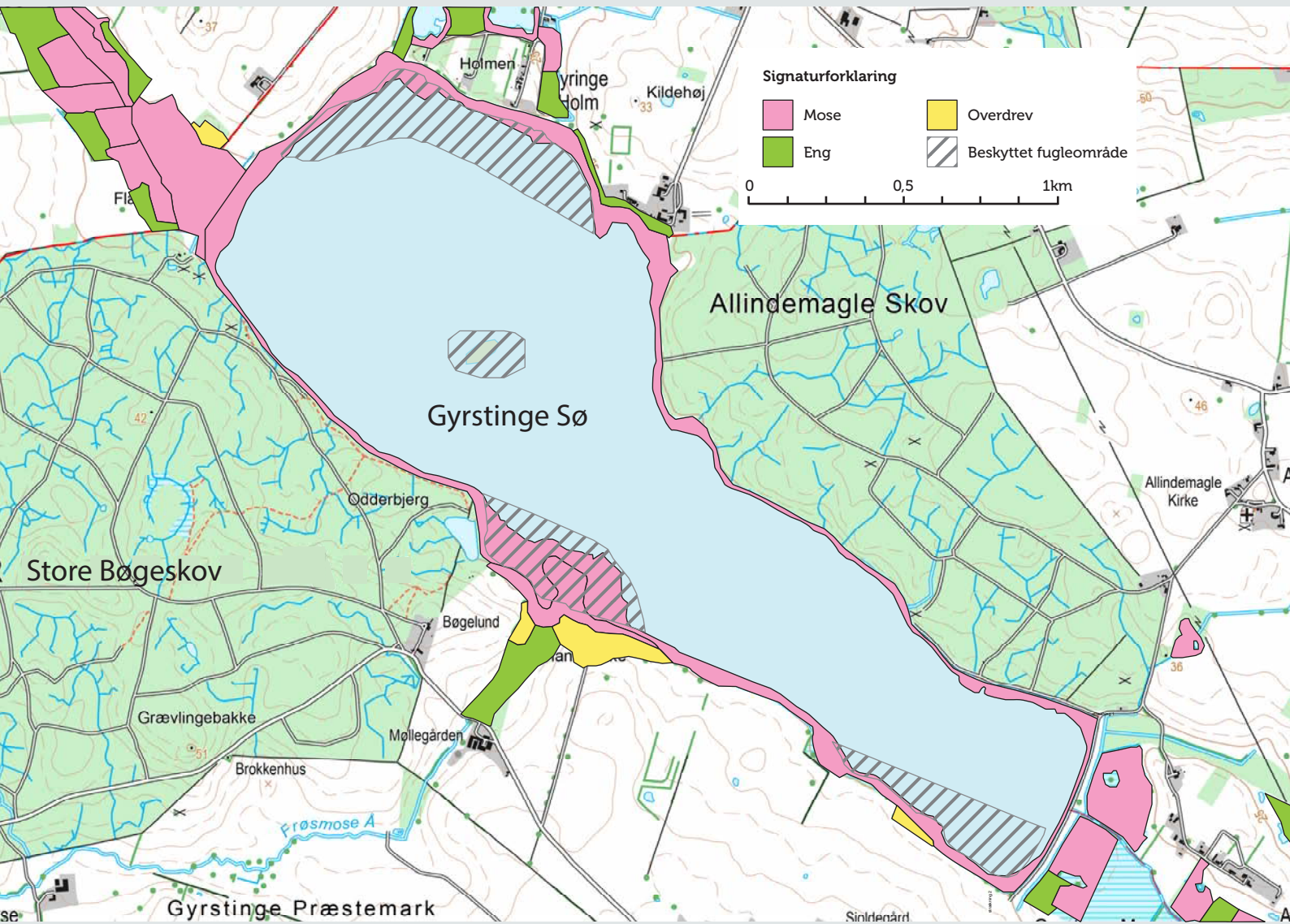
De to store skovområder, Allindemagle Skov og Store Bøgeskov, støder direkte op til Gyrstinge Sø. Skovene er primært løvskove med stor artsvariation både hvad angår planter, sommerfugle og fugle. De drives ekstensivt, hvilket fremmer udviklingen af levesteder for dyr og planter.

Store Bøgeskov er levested for den rødlistede dagsommerfugl, rødlig perlemorssommerfugl. Det er i dag et af de få levesteder, der er tilbage på Sjælland. Rødlig perlemorssommerfugl lever i lune lysninger og rydninger i lysåbne skove, og den er afhængig af forskellige viol-arter. Arten kan godt tilgodeses på de mere tørre dele af de genfremkomne søbredder og ved passende foranstaltninger måske spredes til den nærliggende Allindemagle Skov, hvor der også er egnede levesteder.

Mange dyrearter er knyttet til søbreddens fugtige zone, og rørskoven er som biotop et vigtigt leve- og ynglested for især mange fugle, insekter og padder. Samtidig ligger hele åsystemet og søerne som en naturlig spredningskorridor, og det vil fremskynde indvandringen af nye dyre- og plantearter til de nyetablerede vådbundsarealer.

Da søerne har betydning som rasteområde for ande-, gåse- og vadefugle, er der af hensyn til fuglene udpeget tre beskyttelseszoner, hvor færdsel og sejlads ikke er tilladt.

Oversigt over § 3-beskyttede områder ved Gyrstinge Sø samt de 4 fuglebeskyttelsesområder.

På grund af den hævede vandstand, der har karakteriseret søen i de seneste 40 år, har der kun været få leve- og ynglesteder for vandfugle i Gyrstinge Sø. Fuglene har dog bibeholdt Gyrstinge Sø til rasteplads, fouragering og overnatningsplads. Det vurderes, at Gyrstinge Sø efter vandstandssænkningen har et godt potentiale til igen at blive et eftertragtet yngleområde for vandfugle, såfremt de fugtige arealer langs søbredden bevares.

De nyetablerede våde områder har allerede vist deres værdi for fuglene. I 2012 blev der registreret 650 viber mod tidligere 5 til 12 i årene 2008 til 2011. Ligeledes blev der for første gang registreret hjejle, rødben og hvidklire på den tidligere søbund ved Frøsmoseåens udløb. Dette område afgræsses i dag med får og det er et eksempel på, at det er vigtigt, at de nyetablerede områder ikke gror til i krat. På sigt kan dette område blive en fin lokalitet for ynglende engfugle.

Det rige fugle- og fiskeliv i søen betyder, at de store rovfugle fiskeørn og havørn dagligt benytter søerne som spisekammer. Havørnen breder sig i Danmark og der er fra 2015 2 ynglepar i oplandet til søerne.

Der er gjort flere tiltag for at genoprette den naturlige tilstand i og omkring søen. Pumperne i de to pumpehuse er fjernet, og det store stemmeværk i den sydøstlige ende af søen blev i 2011 åbnet, så der nu er direkte forbindelse til Ringsted Å. Vandstanden i søen er gradvist faldet til det naturlige niveau, som ses nu.

I forbindelse med opstemningen af Gyrstinge Sø blev vandløbene kunstigt ført hen til pumpehusene, som regulerede vandtilførslen. Den tidligere pumpe- og slusedrift forårsagede faunaspæringer i vandsystemet.

I 2015 har Ringsted Kommune restaureret til- og afløb omkring Gyrstinge Sø. Vandløbene har fået et mere naturligt forløb direkte ud i Gyrstinge Sø, hvormed den biologiske sammenhængskraft i det Blå T er blevet væsentligt forbedret. Vandet kan nu igen passere frit til Gyrstinge Sø og videre til Ringsted Å, og der er således skabt forbedrede miljøforhold, samtidig med at fiskene nu kan vandre frit mellem sø, vandløb og hav.

7 Rekreative muligheder

Med Ringsted Kommunes overtagelse af søerne følger flere rekreative muligheder for borgerne, idet Ringsted Kommune prioriterer, at området er til rådighed for offentligheden. Søerne benyttes i dag til mange forskellige aktiviteter i form af f.eks. badning, sejlads, lystfiskeri, undervisning og naturoplevelser. Der er samtidig mulighed for overnatning i de opstillede shelters på sydsiden af søen i det østlige hjørne af Store Bøgeskov.

Kilden

I den nordlige del af Store Bøgeskov ligger "Kilden", som historisk er en hellig kilde, som man har valfartet til for helbredelse. Kilden er opstået, fordi der er et naturligt tryk i jorden, der gør, at vandet springer op til 1 meter over jorden. Der er anlagt et bassin, hvor Kilden springer som en fontæne i midten. Kilden har gennem en årrække fungeret som dåbssted for Baptisterne, ligesom pladsen omkring tidligere har givet anledning til afholdelse af Kildemarkeder. Tæt ved Kilden er der opført en pavillon i bindingsværk med stråtag. Det er Stiftelsen Sorø Akademi, der ejer Store Bøgeskov og kildeområdet, men stiftelsen og Ringsted Kommune samarbejder om stedet, som jo er beliggende i Ringsted Kommune. Der er planer om opsætning af borde og bænke i nærheden af Kilden, samt en madpakkehytte eller et overdækket rum, rettet imod skoler og institutioner, som vil kunne bruge stedet i regnvej og om vinteren.

Store Bøgeskov

Store Bøgeskov er på cirka 350 ha og er ejet og drevet af Stiftelsen Sorø Akademi. Skoven er særpræget ved sin frodighed pga. jordens store indhold af kalk, som ligger så højt, at man visse steder kan se det hvide skrivekridt. På strækningen langs med Gyrstinge Sø er bøgetræerne op til 300 år gamle. Om foråret før løvspring kan man f.eks. se blå, gul og hvid anemone, lungeurt, bingelurt, lærkespore m.fl.

Skoven drives konventionelt men efter et naturnært koncept. En stor del af kulturetableringen foregår således ved naturlig foryngelse, hvor nye træer fremspirer af sig selv, når der efter fældning kommer lys til skovbunden. Den ekstensive skovdyrkning fremmer det dyreliv, der er knyttet til lysåbne arealer¹.

Allindemagle Skov

Skoven har en størrelse på 167 ha og er målsat til at drives efter naturnære principper. Hovedtræarten er bøg. Skoven fremstår meget naturligt i forhold til, at den drives konventionelt. Skoven er en del af det eksisterende stisystem, og det er muligt at gå hele strækningen langs søen gennem skoven. Der er en række mindre broer, der fører over fugtige områder i skoven.²

Adgang

Adgang til Gyrstinge Sø kan ske fra tre sider:

-Fra sydsiden gennem Store Bøgeskov kan man køre helt ned til p-pladsen ved Kilden. Der er ligeledes p-plads i den sydøstlige del af Store Bøgeskov ved skovbørnehaven. Fra den sidstnævnte p-plads kan man gå det sidste stykke ned til søen.

-På nordsiden af søen er der adgang via Hjejlevej ved Kyringe, dog kun til fods og på cykel.

-Fra øst kan man køre fra Allindemagle ad Øvej, hvor der på den østlige side af søen er mulighed for parkering på et græsareal få meter fra søen.

Allerede nu er det muligt at gå hele vejen rundt om Gyrstinge Sø. På fugtige strækninger på sydsiden af søen er der lavet træbroer og stien er afmærket. Stien er en smal trampesti og kan undertiden være fugtig, så det kræver særligt fodtøj. Ringsted Kommune har lavet en folder om Gyrstinge Sø³, der kan findes på kommunens hjemmeside.

¹Folder: "Store Bøgeskov, Ringsted", Stiftelsen Sorø Akademi, 1996

²Forvaltning af landskabet omkring Gyrstinge Sø og Haraldsted Sø – En helhedsplan, Speciale KU, Simon Bonnichsen Petersen, august 2014.

³Folder: "Gyrstinge Sø" Ringsted Kommune, Teknik- og Miljøcentret, 2017

8 Områdets administrative status

De nye bredarealer langs Gyrstinge Sø overgår efter vandstandssænkningen fra § 3- beskyttet sø til § 3-beskyttet mose og fastholder dermed deres status som beskyttet naturområde ift. naturbeskyttelsesloven.

Der findes desuden flere fortidsminder i nærheden af Kyringe Holm, Kilden og det tidligere vandindtag, som kaster beskyttelseslinjer på bredarealerne.

Hele bredarealet er beliggende inden for søbeskyttelseslinjen. Arealerne på hver side af de to skovområder er omfattet af skovbyggelinjen.

9 Trusler mod søområdets naturværdier

Eutrofiering og tilgroning

De danske naturområder er generelt belastet af tilførte næringsstoffer. Både kvælstof og fosfor kan være et problem. Kvælstof tilføres via luften og udvaskes relativt hurtigt, men den konstante tilførsel betyder, at der ofte vil være rigelige mængder kvælstof til rådighed for planterne. Fosfor derimod er ofte bundet til jordpartiklerne og kan bevares i jorden i mange år og udvaskes kun langsomt.

Næringsstofferne har stor betydning for artsdiversiteten, idet et forholdsvis lille antal næringsstofelskende arter favoriseres og udkonkurrerer de andre arter. De arter, der forsvinder, vil oftest være de arter, som giver en høj diversitet.

I Ringsted Kommune har den årlige afsætning af kvælstof angivet i Kg N/ha siden 2009 ligget forholdsvis stabilt på henholdsvis 12,7 i 2009, 12,4 i 2012 og 12,4 i 2014.⁴ Tallene er gennemsnitstal, og der kan være store lokale udsving.

Tålegrænsen for de forskellige hovednaturtyper er beregnet i ammoniakmanualen, senest i 2005. Ifølge ammoniakmanualen ligger den årlige tålegrænse for naturtypen mose på 5-25 Kg N/ha. Mosearealerne ved Gyrstinge Sø vurderes på baggrund heraf, at være belastet i middelstor grad. Der kan dog gå en årrække før en lavere afsætning viser sig i plantesammensætningen.

Gyrstinge Sø er omgivet af en del skov, som adskiller dele af søen fra de bagvedliggende landbrugsarealer. Skoven har dermed en funktion som buffer, mellem de dyrkede arealer og de nye bredarealer. Der er også landbrugsarealer, som støder direkte ned til søen, og søen er belastet af især fosfor.

Da det næringsrige søvand trak sig tilbage efterlod det næringsstoffer på bredarealet. Disse næringsstoffer vil langsomt udvaskes, hvis der ikke gødskes yderligere. Der må dog også fremover forventes en vis udvaskning via drænen fra de omgivende marker.

De nuværende koncentrationer af næringsstoffer vil påvirke udviklingen af plantesamfundene i de kommende år. De tørrere og næringsrige forhold bevirker, at vedplanter i stigende grad trives, og selvom pilen er hurtigst følger også rødæl, ask og ær efter. Der er derfor ingen tvivl om, at arealerne i løbet af få år vil ændre tilstand i retning af skov, hvis de får lov at henligge urørt.

Isolation

Den danske natur er i dag stærkt fragmenteret og opdelt i små, isolerede områder, hvilket udgør en væsentlig trussel for det danske dyre- og planteliv. Særligt det intensivt dyrkede landbrugsareal og byudviklingen har resulteret i, at naturen har et meget begrænset råderum. I gennemsnit udgør landbruget 66 % af det danske areal og byer, anlæg og veje 10 %.⁵ Der er gennem årene sket en tydelig nedgang i især de lysåbne naturtyper. Hvor mosearealerne i 1888 dækkede 3,8 % af Danmarks areal, var der i 2000 kun tale om 2,3 %.⁶

Det er derfor af stor betydning at få skabt så sammenhængende og varierede naturområder som muligt. Gyrstinge Sø er et sted, hvor udviklingen kan vendes, og hvor der er gode forbindelseskorridorer til andre naturområder, så dyr og planter kan spredes mellem områderne. Frøpuljen på de nyetablerede vådbundsområder er begrænset, og det er en af de største udfordringer at få arterne til på naturlig vis at etablere sig. Det forventes dog at mange fugtighedsplanter kan spredes via de opstrøms liggende naturarealer som f.eks. Åmosen.

Ringsted Kommune har prioriteret at genskabe sammenhængen mellem vandløb, sø og moseområder omkring Gyrstinge og Haraldsted Sø.

⁴ http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/depositiontables.asp?period=2014&water=kommuner&Select=Vis+tabel

⁵ <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/areal/arealanvendelse#>

⁶ http://www.dmu.dk/Pub/FR682_final.pdf

Invasive plantearter

På den sydlige søbred er der observeret en mindre bestand af japansk pileurt i skellet til naboejendommen. På kommunens ejendom holdes planten slået. Planten breder sig voldsomt og skal helst graves op før den breder sig yderligere.

Invasive dyrearter

Der findes mink i søområdet, som er en trussel mod især ynglende fugle. Bekæmpelse af mink kan evt. ske ved inddragelse af naturstyrelsens vildtforvaltningskonsulent eller ved frivillig indsats ved fældefangst.

Slitage

Med kommunens overtagelse af Gyrstinge Sø samt bredarealerne omkring søen forventes og tilstræbes en øget benyttelse af området. For at forebygge slid på naturen samt forstyrrelse af dyrelivet er det vigtigt, at publikum ledes ad afmærkede stier rundt om søen. Ved at samle færdslen kan unødigt belastning forebygges.

Søstien rundt om Gyrstinge Sø, og det nye fugletårn, blev indviet d.14 oktober 2017.

10 Hvorfor skal vi pleje naturen?

Naturpleje har sædvanligvis som formål at fastholde eller vende tilbage til en bestemt naturtilstand, typisk en lysåben naturtype som overdrev eller eng. Denne pleje vil tit være målrettet hensyn til særlige arter, f.eks. sjældne fugle og planter.

Alternativt kan man lade området henligge, så naturen får mere eller mindre frit spil. Da bestanden af vilde dyr normalt er lille, vil der så ske en tilgroning med krat og rørskov, der ender i en skovdækning af arealerne.

Begge metoder skaber levesteder for arter, der er knyttet til hver sin naturtype. Derfor er det et valg, om man ønsker den ene eller anden løsning. Metoderne kan også kombineres ved selektiv rydning af krat og opvækst med års mellemrum, så der skabes lysåbne arealer mellem bevoksningen. Herved øges den samlede biodiversitet.

Derfor foreslås i denne naturplan en mosaik mellem fastholdelse af de lysåbne naturtyper og en udvikling frem mod mere skovdækkede arealer. Prioriteringen vil være, at de større sammenhængende arealer fortrinsvis vil blive udlagt som græsningsarealer, mens de mindre, smalle partier især ud for skovområderne

vil henligge til naturlig succession, dog også her med periodevis rydning af krat og opvækst.

Rydning af krat og opvækst vil foregå med nogle års mellemrum, så der skabes/bevares lysåbne arealer mellem de gamle træer. Arbejdet udføres på en måde, der sikrer, at de ældre træer, der står langs den gamle søbred, bevares som levested for de arter, der er knyttet til gamle løvtræer, som f.eks. flagermus og sommerfugle.

Som tidligere nævnt er de største trusler mod naturområderne den øgede eutrofiering og den deraf følgende hurtige tilgroning. Næringsstofbelastede områder har lille artsdiversitet og er ofte ikke så interessant botanisk set. Derfor vil plejen ofte tilstræbe fjernelse af næringsstoffer. Der findes forskellige metoder, som er mere eller mindre egnede i det pågældende tilfælde.

Herunder ses en tabel som viser de beregnede tal for kvælstoffjernelse ved forskellige plejescenarier.

Vurdering af gennemsnit og varians i forbindelse med kvælstoffjernelse⁷

	Gennemsnit	Fordeling
Slåning	116,7 kg ha ⁻¹	Trekant: (min = 50, modus = 100, max = 200)
Afbrænding	116,7 kg ha ⁻¹	Trekant: (min = 50, modus = 100, max = 200)
Tørveskrælning	1166,7 kg ha ⁻¹	Trekant: (min = 500, modus = 1000, max = 2000)
Græsning	10kg ha ⁻¹	Uniform (min = 5, max = 15)

⁷ Bak, J.L. 2013. Tålegrænser for dansk natur. Opdateret landsdækkende kortlægning af tålegrænser for dansk natur og overskridelser heraf. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 94 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 69
<http://dce2.au.dk/pub/SR69.pdf>

Kvælstoffjernelsen ved græsning afhænger af, om der gives tilskudsfoder, og hvor meget dyrene opholder sig på arealerne, men som det ses af tabellen herover, er græsning ikke den plejeform, der fjerner mest kvælstof, hvorimod slåning og andre metoder har en langt større effekt. Græsning med kreaturer vil derfor kun i mindre omfang lindre næringsstofbelastningen fra vådbundsarealer omkring Gyrstinge Sø. Alligevel er græsning den plejeform kommunen overvejende vil benytte sig af fremover, og gerne med helårsgræsning.

Helårsgræsning med lavt græsningstryk er en velegnet og naturnær driftsform, som vil skabe en variation af levesteder for mange arter af dyr og planter. Græsningsdyrene foretrækker nogle planter og områder at opholde sig på frem for andre og skaber en variation i græsningstrykket, således at der opstår en mosaik af tætgræssede og mere uforstyrrede områder. Ved græsning året rundt øges spredningen af frø fra planter, der modner sent og/eller kun ædes om vinteren. Når væksten starter om foråret er plantevæksten græsset i bund med lys og plads til at nye planter kan spire frem. Det større lysindfald til jordoverfladen forhindrer ensidig dominans af en eller nogle få arter.

Tilstedeværelsen af dyrene sikrer, at der året rundt er friske ekskrementer til gavn for biller og andre gødningstilknyttede insekter, der er vigtige fødeemner for mange fuglearter og andre insektædende dyr.

Helårsgræsning kan have den bagdel, at dyrenes valg af græsnings- og opholdsarealer kan give hård græsning og optramkning af plantevæksten på de foretrukne arealer, mens andre gror til. Eutrofiering af værdifulde områder kan således i særlige tilfælde være et problem, hvis dyrene vælger dem som foretrukne opholdsarealer. Dette kan dog ofte afhjælpes ved periodevis frahegning af bestemte områder eller ved en strategisk placering af slikkesten, vandtilførsel og evt. læskur.⁸

Tidligere tiders driftsformer medførte i langt højere grad end i dag græssende dyr på de åbne arealer. Dette indebar som sidegevinst en større artsrigdom. Den pleje vi udfører i dag, forsøger derfor at efterligne de tidligere driftsformer og indbefatter oftest en kombination af afgræsning med dyr og slåning. På arealerne omkring Gyrstinge Sø eksisterer der allerede i dag græsningsaftaler på nogle arealer. Det bliver nødvendigt at oprette flere græsningsaftaler til pleje af andre af de nye bredarealer.

Græssende køer ved Gyrstinge Sø

⁸Buttenschøn, R.M., 2016: Faktaark om Helårsgræsning som driftsgren. Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen. Som en del af projektet Naturpleje som driftsgren, er udarbejdet et faktaark med inspiration, praktiske forhold og regler ift. helårsgræsning på naturarealer.

11 Eksisterende og nye publikumsfaciliteter

P-plads og sti

Som nævnt er det kommunens mål at gøre det muligt for borgerne at bruge og nyde den fantastiske natur ved søen. Det er først og fremmest af afgørende betydning, at der er gode adgangsmuligheder til og omkring søen. Derfor vil aftaler om adgang og etablering af p-pladser samt markering og af en sti hele vejen rundt om søen have høj prioritering.

Information/skiltning

Informationstavler med oversigtskort og markering af faciliteter opsættes ved adgangsvejene til søen i tilknytning til p-pladserne. Langs sturten opsættes endvidere skilte, som beskriver flora, fauna og naturtyper samt den tidligere udnyttelse af søen til drikkevandsindvinding.

Borde og bænkesæt

Kun enkelte steder er der siddepladser. Der planlægges opsætning af flere bænke og bordbænkesæt hovedsagelig i forbindelse med eksisterende anlæg.

Fugletårne

Der forventes opsat fugletårn på sydsiden af søen. Der er i 2017 etableret en fugleudsigtsplads på nordsiden af søen på det gamle vandindtag. Udsigtspladsen er etableret på toppen af den nuværende konstruktion og der er opsat bænke. På denne måde får man en god udsigt over næsten hele søen. En trappe fører ned til broen, hvorfra der kan bades.

Fugletårnene skal give mulighed for overvågning og iagttagelser af det store fugleliv, der er på og omkring søen. I forbindelse med placeringen af tårnene tages hensyn til orientering ift. lysindfald, nærhed til de største fuglekoncentrationer, synlighed i landskabet, adgangsforhold og afstand til omkringboende.

Udsigtsplads og badebro

12 Indsatsprogram

Oversigtskort

Kortet viser Gyrstinge Sø med markering af plejeplanens 11 delområder

Plejeplan for de 11 delområder

Delområde 1

Delområde 1 er her opdelt i område 1a og 1b, hvor område 1a er fugtigt og mudret med lav plantevækst og område 1b er mere tørt og domineret af pil.

Beskrivelse af området

I det nordøstlige hjørne af Gyrstinge Sø mellem dæmningen og Allindemagle Skov er der fremkommet et ca. 4,5 ha stort areal. Arealet er registreret som mose og består af sandet, næringsrig tidligere søbund.

Op mod skoven findes et bredt bælte af rørskov, men vedplanter vandrer med stor hastighed ud på det endnu åbne areal, hvor især pil hurtigt har etableret sig og allerede flere steder danner et tæt krat i område 1b. Langs med dæmningen kan man foruden pil bl.a. finde pionerarter som lodden dueurt, hjortetrøst, stor nælde, skræppe, humle, pastinak, tidsel, iris, dunhammer, padderok, sværtevæld, nikkende brøndsel og små eksemplarer af rødøl og ær.

Længere nede mod søen bliver bunden blødere og mere mudret, og her er der bl.a. registreret en større forekomst af kærfnokurt.

Der går en grusvej i kanten af hele område 1 langs skovbrynet og på toppen af dæmningen.

Målsætning for områdets fremtidige tilstand

Østdæmningen fastholdes med eksisterende beton fundamenter til at stabilisere dæmning og stiforløb og foreslås bevaret som kulturhistoriske mindesmærker. Derfor fjernes betonblokken på dæmnings side ikke. Ved genopretning af søens afløb til Ringsted Å har kommunen sikret, at der nu er naturligt afløb fra søen, og fisk og smådyr kan vandre frit mellem sø og å.

Det skarpe hjørne, som er fremkommet som følge af dæmninganlægget, ønskes udvisket, så søen får en mere afrundet og naturlig form. Arealet i hjørnet, svarende til areal 1b på kortet herover, foreslås derfor inddraget i skovarealet. Skovens udbredelse vil medføre, at den eksisterende sti langs det nuværende skovbrynet kommer til at løbe inde i skoven med tab af udsyn over søen. Det vurderes imidlertid, at der samlet set vil blive en stor variation i naturtyperne omkring søen, og at der andre steder holdes meget åbent.

Kik fra dæmningen over mod Allindemagle Skov

Pilen breder sig ned mod søen

Det fugtige lysåbne areal, benævnt 1a på kortet på forrige side, giver særlig velegnede forhold for Kær-Fnokurt, som er en national ansvarsart. Arealet ønskes derfor bibeholdt som en lysåben og sjælden biotoptype med potentiale til at udvikle et varieret og særegent plantesamfund. Den sydvendte orientering giver gode forhold for insekter og sommerfugle.

1. gangspøje

De allerede veletablerede vedplanter på område 1a ryddes.

Opfølgende pleje

Område 1b overlades til naturlig succession, så arealet ud for Allindemagle Skov med tiden vil springe i skov. Der kan efterhånden som især pil og rødel vokser op foretages en selektiv udtynding, så udvalgte træer kan vokse sig store.

Område 1a holdes lysåbent og fri for vedplanter. Om muligt etableres afgræsning med køer, så de store mudderflader opretholdes ved hjælp af et moderat græsningstryk og dyrenes tramp.

Delområde 2

Delområde 2 er beliggende i det sydøstlige hjørne af søen

Beskrivelse af området

I det sydøstlige hjørne af Gyrstinge Sø er der ligeledes fremkommet et større areal. Der er således opstået et let skygget, tidvis våd/oversvømmet, næringsrigt område, hvor bemærkelsesværdige plantearter har mulighed for at vokse (jf. Biomedia). Det vurderes, at området udgør et areal på ca. 12 ha.

Tilgroningen er også her i gang om end i et langsommere tempo end på område 1, da dette område ikke grænser op til skov. Langs dæmningen vokser lavere arter som lodden dueurt, hjortetrøst, stor nælde, skræppe, humle, pastinak, tidsel, iris, dunhammer, padderok, sværtevæld, nikkende brøndsel, mens der langs den sydlige søbred breder sig flere vedplanter.

Stien på toppen af dæmningen fortsætter efter et 90 graders sving langs den tidligere vandkant i form af en slået græsgang. Græsgangen adskilles fra søbredden af et smalt plantebælte med blandede vedplanter. Her findes en tæt, klippet beplantning bestående af blandede hjemmehørende arter hovedsagelig tjørn,

rødel, pil, ær, hyld, benved, hassel, slåen, bøg, eg og mirabelle. Beplantningen dækker i vidt omfang for udsynet til søen. Mellem den hækagtige beplantning findes enkeltstående store, gamle træer. Længst mod vest er et lidt bredere område, som er meget tilgroet med stor nælde, hvilket indikerer en næringsstofbelastning. Der er registreret japansk pileurt ved et beskyttet dige i skellet til naboejendommen. Samlet set er hele strækningen udsat for tilgroning.

Fremtidig målsætning for området

Der ønskes bevaret et stort lysåbent område frit for vedplanter på søbredden og med gode muligheder for stor artsdiversitet.

1.gangspleje

Der etableres hegning og afgræsning i område 2. Køer vurderes at være velegnede, da de tunge dyrs tramp kan hjælpe med til at opretholde de store mudderflader.

Den gamle træbevoksning langs stien bevares, idet der dog skabes enkelte udsigtskiler og flugtveje for de græssende dyr. Der kan fældes opvækst af buske og træer for at fritstille/skåne udvalgte karaktertræer, herunder gamle ege.

Område 2 kan samgræsses med den sydlige del af område 3.

Det aftales med ejeren af naboejendommen, at bestanden af Japansk Pileurt fjernes.

Opfølgende pleje

Hvis afgræsning ikke kan holde søbredden lysåben, kan der suppleres med rydning.

Kik mod søen fra dæmningens sydøstlige hjørne

Kik fra stemmeværket ud over det sydøstlige hjørne af søen

Delområde 3

Område 3 ligger langs med dæmningen og består delvis af opfyld. Arealet skråner ned mod Gyrstinge Mose.

Beskrivelse af området

Område 3 udgør et areal på ca. 3,5 ha og ligger som en smal stribe græs fra dæmningen ned til Gyrstinge Mose.

Området skråner fra stien på toppen af dæmningen og ned til vandløbet i kanten af mosen, idet der i forbindelse med anlægget af dæmningen er tilført jord. Arealet adskilles i midten af stemmeværket og Ringsted Å. På toppen af den nordlige halvdel af dæmningen går der en grusvej. Fra stemmeværket og videre mod syd fortsætter adgangsvejen i form af en slået græsgang. Hele græsarealet har været holdt slået.

Fremtidig målsætning for området

Der tilstræbes en opblødning af overgangene mellem de meget markerede former i landskabet, der er skabt som følge af dæmningsanlægget.

Målet for område 3 vil være lysåben natur med evt. spredt lav bevoksning.

Stemmeværket har på samme måde som dæmningen ikke længere nogen funktion. Anlæggene bibeholdes dog som nævnt ind til videre. Stemmeværkets hævede placering giver mulighed for en fin udsigt i hele søens længde, og anlægget skal derfor i fremtiden gøre nytte som udsigtspunkt.

Løbende pleje

Der iværksættes afgræsning af område 3, idet den sydlige del kan inddrages i folden i område 2, og den nordlige del kan inddrages i folden i område 1.

Afgræsningen kan give mulighed for at enkeltstående vedplanter kan etablere sig.

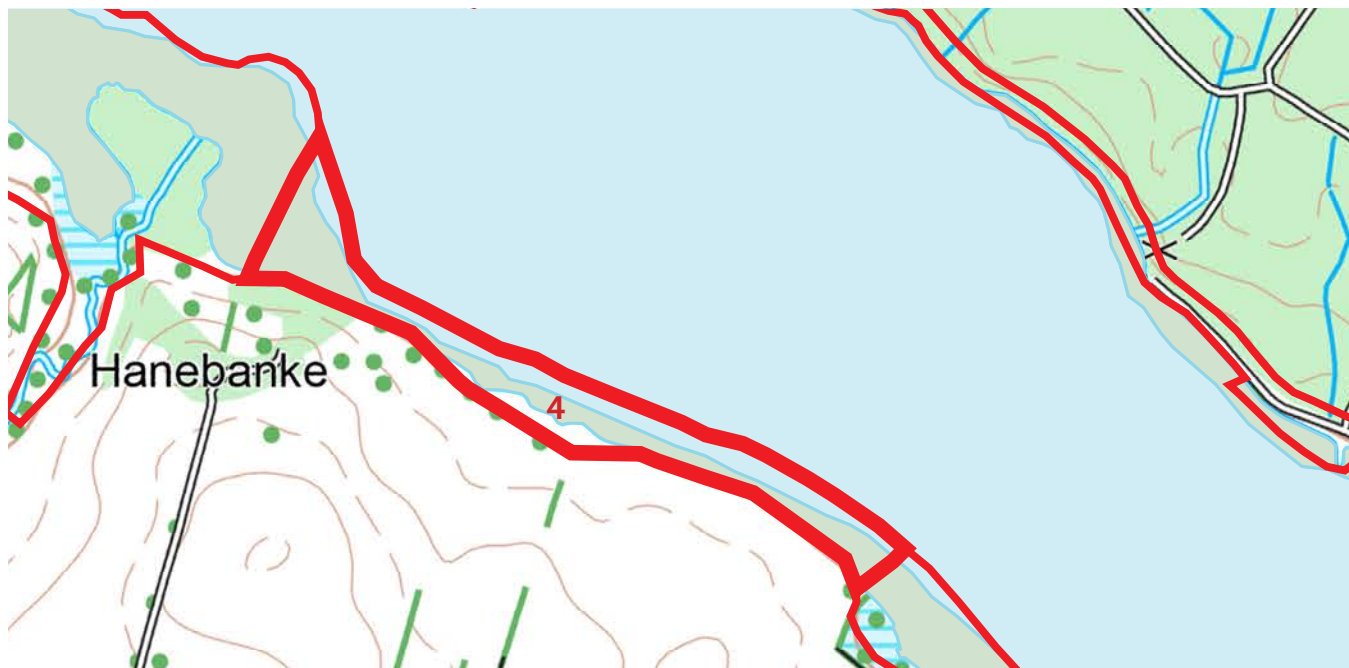
Der anlægges en mindre p-plads for enden af Øvej som vist på luftfoto af område 3 herunder.

Der opsættes en informationstavle til publikum med oversigtskort og information om naturen, og på dæmningen informeres om søens brug som vandre-servoir med opstemning m.v.

Luftfoto fra 2017. Den røde ramme markerer område 3

Delområde 4

Område 4 afgræsses af får

Beskrivelse af området

Det ca. 4,8 ha store område består hovedsagelig af genfremkommet søbund, idet vandet i opstemningsperioden gik helt op til den smalle stribe træer længere oppe på bredden. Jordbunden er sandet og meget stenet. Der ses ikke gamle stød, hvilket indikerer, at der er tale om en strækning, som heller ikke før opstemningen har været bevokset, og som derfor muligvis kan have været afgræsset længere tilbage. På strækningen er der på den tidligere søbund registreret bl.a. tagrør, pil, tidsel, ferskenpileurt, mynte, dueurt, bellis, nikkende brøndsel og kamgræs. Længere oppe på bredden findes blandet bevoksning af træer og krat.

Området afgræsses året rundt af får. Fårene holder effektivt tagrør og pil væk fra den nederste del af søbredden, så den stenede særegne overflade tydeligt ses, og der er fremkommet små områder med græsser.

Fremtidig målsætning for området

Der ønskes fortsat et lysåbent areal, hvor der er gode muligheder for, at en varieret og karakteristisk vegetation kan udvikle sig. En spredt overdrevsagtig beplantning længere oppe på bredden, som giver mulighed for skygge og læ til fårene, tilstræbes.

Løbende pleje

Afgræsning fortsættes med får eller kvæg, for hovedsagelig at forhindre udbredelsen af tagrør og pil. Det forventes, at dyrene kan forhindre tilgroning på hele arealet.

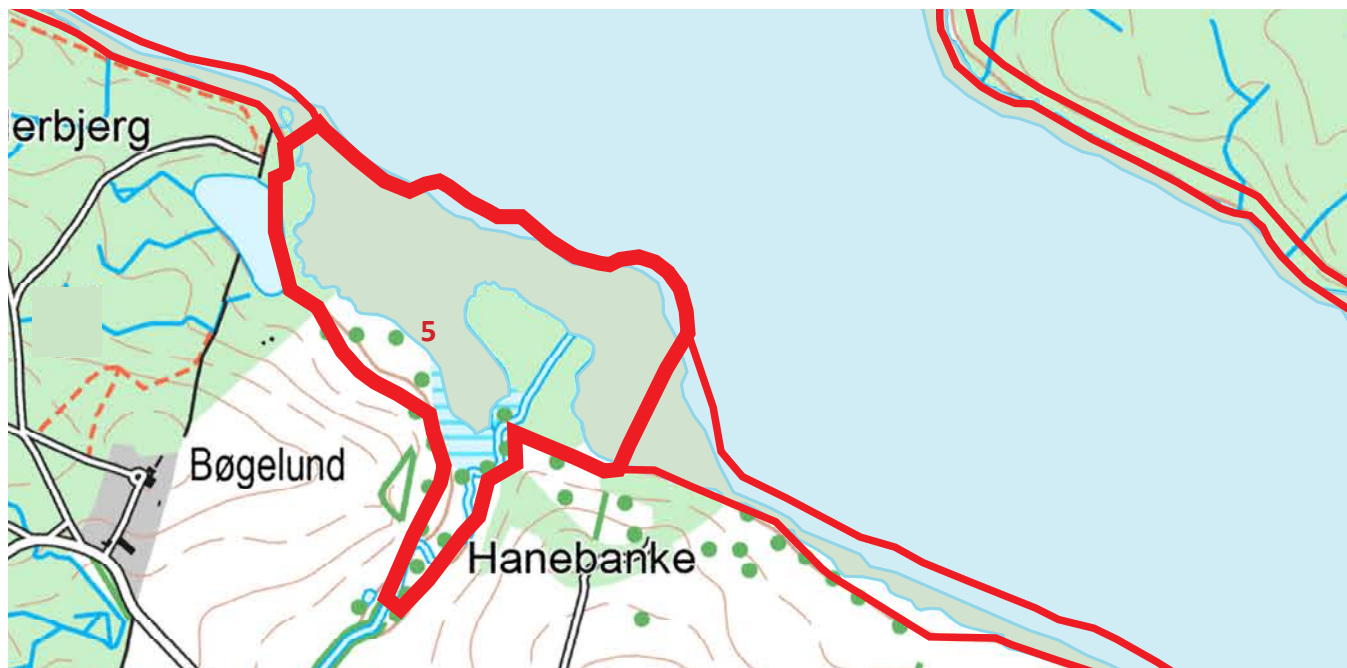

Stenet tidligere søbund

Skellet ind mod det ugræssede område. Fårene gør en tydelig forskel i bevoksningen

Delområde 5

Område 5 består hovedsageligt af tidligere søbund gennemskåret af Frøsmose Å

Beskrivelse af området

Hvor det tidligere kun var det træbevoksede område omkring Frøsmose Å, der lå som en lille halvø ud i søen, består område 5 nu af et areal på knap 12,2 ha. På baggrund af luftfotos vurderes det, at arealet har været opdyrket lige ind til vandstandsstigningen. Siden 2010 har der været indgået aftale om afgræsning med får. Fårene har sørget for, at der er opretholdt en lysåben natur i takt med, at arealet er dukket op af søen. Den vestligste del af området er først for nylig blevet omfattet af græsningsaftalen, og dette område adskiller sig fra den øvrige del ved at være væsentlig mere tilgroet. Dette område grænser op til en dæmning, bag hvilken der ligger en mindre sø.

Området omkring Frøsmose Åens udløb vurderes af Dansk Ornitologisk Forening at være en vigtig fuglelokalitet.(6) De åbne og tidvis oversvømmede arealer er vigtige for rastende eng- og vadefugle, og man håber i fremtiden, at fuglene også vil yngle her. Samtidig findes her en stor bestand af den meget sjældne og rødlistede art brun fladaks.

Arten er "moderat truet", hvilket betyder, at der er en meget stor risiko for, at den vil uddø i vild tilstand i Danmark i nær fremtid. Planten er rapporteret fra Gyrstinge Sø i 70'erne, men ikke set i den mellemliggende periode, og dens voksesteder i Danmark kan tælles på én hånd.

Brun Fladaks er en naturligt hjemmehørende, enårig plante, som kan svinge meget i antal fra år til år. Den er karakteristisk ved sine små tuer med nedliggende blade og strå. Blomsterstandene er "papyrusagtige". Den trives på vegetationsfrie, våde søbredder, som Gyrstinge Sø har så meget af i disse år lige efter sænkningen af vandstanden. Hvis arten fortsat skal trives på søbredden, skal der fortsat forekomme bredområder med bar, fugtig jord. Arten kræver "forstyrrelse" på sit voksested, men er til gengæld robust over for slitage.(1)

Planten Skælrod findes også i bevoksningen langs stien. Trærødderne med Skælrod bevares.

Fremtidig målsætning for området

Der ønskes bevaret et lysåbent naturområde med stor artsvariation og mulighed for, at også sjældnere plantearter kan indfinde sig, samtidig med at fuglenes livsbetingelser optimeres.

For at begrænse slid på naturarealerne samt undgå forstyrrelse af rastende og evt. ynglende fugle, gives der adgang for offentligheden via en tydeligt afmærket rute gennem området. Ruten er lagt så langt mod syd, som det er muligt, da afstanden til fuglene har stor betydning for den fremtidige bestand. Ruten føres via den eksisterende bro over Frøsmose Å.

Plejetiltag

Afgræsning med får fortsættes. Græsningstryk-
ket tilpasses løbende. Det vurderes, at et øget græsningstryk på det nye areal mod vest (ift. 2016) vil være gavnligt ind til videre. På de øvrige arealer kan der foretages periodevis frahegning af delarealer, som vil give mulighed for, at urter kan nå at kaste frø, før de spises af dyrene.

Kik ind mod det afgræssede areal.

Delområde 6

Område 6 er beliggende ud for Store Bøgeskov

Beskrivelse af området

Området består af en smal lysåben stribe søbred langs med Store Bøgeskov. Nærmest skoven dominerer tagrør, men vedplanter vandrer fra skoven og ud på arealet, hvor der bl.a. ses små planter af pil og ær. Jordbunden er her tør og sandet med mange sten af forskellige størrelser samt muslingeskaller. Der ses gamle stød fra bevoksningen før opstemningen. Nærmere søen bliver bunden blød og vegetationen er domineret af Følfod (Biomedica).

Ud for den nordlige del af området ligger Kilden og den lille pavillon. Disse to seværdigheder sammen med Store Bøgeskov gør området til et populært udflugtsmål.

Hovedadgangsvejen til Gyrstinge Sø fører fra Gyrstinge ad Procesvejen og videre ad Frederupvej hertil, og der er p-plads tæt ved Pavillonen. Pavillonen ligger lidt højt og skråningen ned mod søen holdes slået af Sorø Akademi, som ejer Store Bøgeskov. Ringsted Kommune ejer det nederste bredareal, som p.t. er bevokset med buskads og halvstore bøgetræer. I og omkring Store Bøgeskov er der registreret en af

de største bestande i Danmark af Rødlig Perlemorsommerfugl. Perlemorsommerfuglen lægger sine æg på solbeskinnede violer, helst på en sydvendt skråning. Rødlig Perlemorsommerfugl lever i lysninger og rydninger på veldrænet jord i løvskove, idet den holder til nær violerne i de skovede lysåbne områder (Fugle og Natur).

Fremtidig målsætning for området

Skoven overlades til at brede sig helt ud til søen, som den har gjort tidligere, da vandstanden var højere. Området ud for Kilden og pavillonen holdes åbent med udsigt til søen.

Løbende pleje

Der gøres en indsats for etablering af flere lysåbne områder for perlemorsommerfuglen. I takt med at skoven vokser ud mod søbredden foretages selektiv buskrydning, til fremme af bestemte træarter, hovedsageligt bøg og ask, og der opretholdes enkelte åbninger ud til søen fra skovstien. Strækningen ud for kilden og pavillonen holdes ligeledes slået.

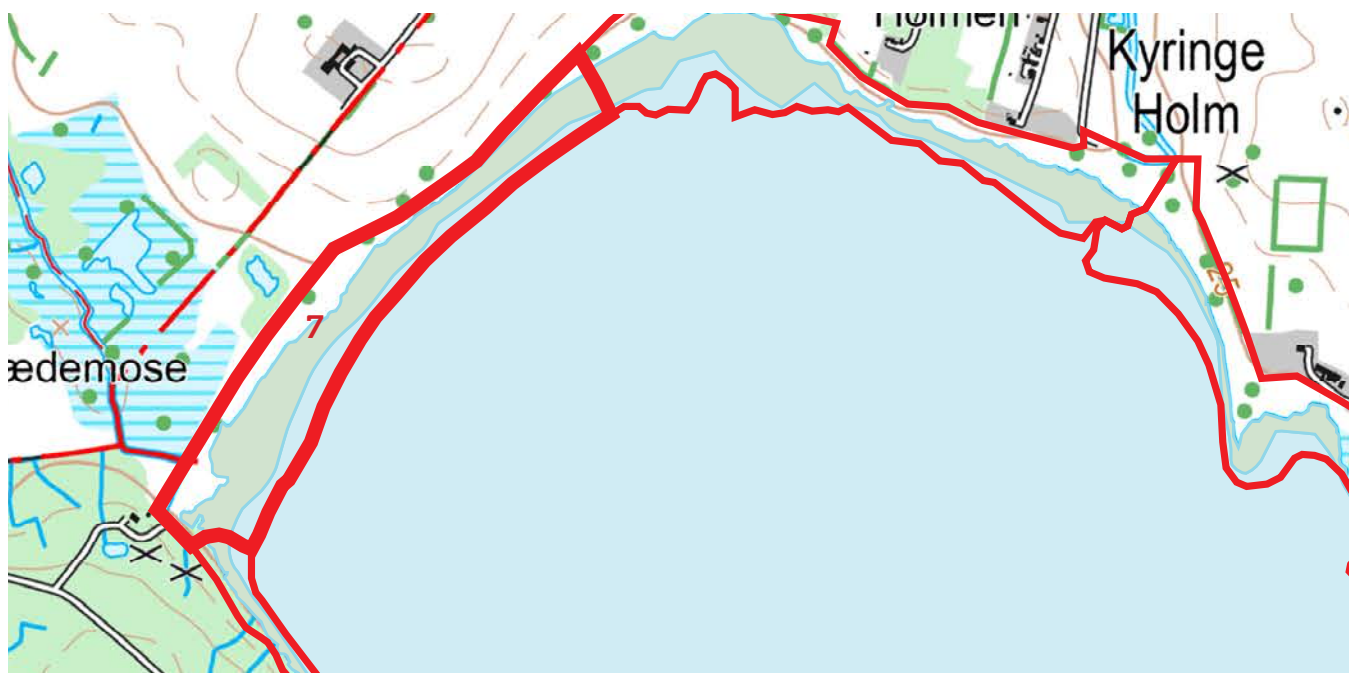

Bredarealet ud for Store Bøgeskov

Bredareal ud for "Kilden"

Delområde 7

Flædebækken løber gennem område 7. Pumpehus og tidligere udløb ses stadig.

Beskrivelse af området

Område 7 er et ca. 6,6 ha stort areal, som grænser op til Flædemosen og omfatter søbredden i den vestlige ende af søen. Der går en græssti gennem området langs den nordvestlige grænse –længst fra søen. Stien følger dæmningen mellem Flædemosen og Gyrstinge Sø og fortsætter i kanten af den tidligere søbred. Strækningen langs med mosen er bevokset mens den resterende strækning fører gennem et åbent landbrugsland. Søværts stien er der spredt busk- og træbeplantning, med enkelte meget store, gamle piletræer ind imellem. På hele strækningen er der et forholdsvis godt udsyn til Gyrstinge Sø. Jordbunden er sandet/gruset og længere mod søen er der rørskov og mudderbanker, hvor mange fugle holder til.

Fremtidig målsætning for området

Området overlades delvis til naturlig succession, men der føres en let tilgængelig og velholdt græssti gennem.

Pleje

Der udføres ikke regelmæssig pleje på denne strækning. Lejlighedsvis rydning/udtynding kan foretages. En bred græssti holdes slået til gående og ridende færdsel.

Langs mosen er der tættere bevoksning.

Flæbækken er ført gennem dæmningen direkte ud i søen. Der er lavet et vadested ved siden af broen.

Der er spredt bevoksning mellem sti og sø.

Delområde 8

Beskrivelse af området

Området vurderes at udgøre et areal på ca. 7 ha. Der er dog store årstidsvariationer. Der er tale om en lysåben, sydvendt strækning med stort naturpotentiale. På denne strækning ses den største koncentration af fugle. Af hensyn til rastende og ynglende fugle er fiskeri og sejlads ud for dette område ikke tilladt.

Jordbunden består af sand med muslingeskaller og/eller sten af varieret størrelse. Tættest mod land er bredarealet domineret af smalbladet dunhammer, med opvækst af ærenpris og høje urter. På det mellemste areal er der hovedsagelig bar jord med grupper af høje urter og pil, mens der nærmest vandkanten er sparsom vegetation og større mudderflader. Kær-Fnokurt står hist og hér, oftest sammen med Tigger-Ranunkel (1).

Området afgræsses af kreaturer og driftes af lokalt græsningslaug.

Kyringegrøftens tilløb til Gyrstinge Sø har i vandindvindingsperioden været reguleret via et pumpehus. Pumpedriften er nu ophørt, og vandløbets naturlige forløb er genskabt. Pumpehuset ligger der stadig, men fungerer nu som opbevaringsrum for lauget.

Fremtidig målsætning for området

Området holdes lysåbent mhp. at give plads til større artsvariation både indenfor flora og fauna. Det vurderes umiddelbart (2016) at græsningstrykket med fordel kan øges, så rørskov og pilebevoksning reguleres yderligere.

Pleje

Afgræsningen fortsættes, idet græsningstrykket vurderes løbende. Det vurderes samtidig, om lauget skal have hjælp til fremtidig rydning af træopvækst.

Område 8 er lysåbent med rørskov.

Området afgræsses af kvæg.

Delområde 9

Område 9 ved Søtofte er lysåbent og afgræsses af får.

Beskrivelse af området

I område 9 er der også kommet meget mere land efter vandstandssænkningen i Gyrstinge Sø, og området vurderes på baggrund af luftfoto fra 2016 at udgøre et areal på ca. 4,6 ha.

Området er lysåbent og allerede artsrigt, både hvad angår planter og fugle. En smal række træer, som før vandstandssænkningen stod langs søbredden, vokser nu længere oppe på land langs med den græssti, der fører gennem området.

På det genopståede bredareal er jordbunden fortrinsvis tør og sandet med en opskylszone tættest mod søen. Længst oppe mod træækken vokser rørskov samt pil og høje urter. Længere nede dominerer lodden dueurt, følfod og pil. Ved søkanten findes meget sparsom vegetation og mange muslingeskaller (1).

Der er i 2015 truffet aftale med Søtoftegård om afgræsning af en del af arealet. Omkring 3 ha af området er indhegnet og afgræsses nu af kvæg og får.

Fremtidig målsætning for området

Området holdes lysåbent med god udsigt fra græsstien.

Pleje

Der afgræsses fortsat med kvæg eller får, og græsningstrykket vurderes løbende. Der holdes øje med indvandring af vedplanter og foretages lejlighedsvis rydning af dyreholder. Træækken søværts græsstien holdes fri for krat.

Området ved Søtofte afgræsses af kvæg og får.

Område 9

Delområde 10

Beskrivelse af området

Område 10 udgør en lang, smal bredstrækning på ca. 9 ha langs skovbrynet ind mod Allindemagle Skov. Jordbunden er stenet og af og til sumpet med rørskov. Pil er i gang med at vandre ud på bredarealet. Der fører en trampesti gennem skovområdet. Området er et åbent og stenet areal, hvor jordbunden er sandet og fugtig. Urter og pil er på vej til at indfinde sig.

Ved søbredden findes fortsat det tidligere vandindtag, som ikke længere har nogen funktion. Vandindtaget består af et knap 50 meter langt betonrør, som fastholdes af betonvægge. Ca. 30 meter af røret hviler på en betonbro, der er ført ud i søen. For enden af denne bro er der en platform i to etager.

Platfommens betondæk er kvadratisk med et areal på knap 11 m². Det øverste betondæk har en højde på ca. 3½ meter over vandoverfladen. Der er i 2017 etableret bro og udsigtsplads på det gamle anlæg, så der nu er et fint rekreativt område med udsigtsplads med bord og bænke og bademulighed fra broen. Fra dæmningens nordøstlige hjørne og hen til vand-

indtaget går der en grusvej søværts skovbrynet. Ved søbredden er der endvidere en lille vig, hvor Ringsted lystfiskerforening har sine både.

Fremtidig målsætning for området

Skoven overlades til at brede sig ud til søen, hvor det forventes, at der med tiden vil fremkomme et lige så flot skovbryn, som det er tilfældet nu - blot længere ude.

Løbende pleje

Bredstrækningen i område 10 overlades til naturlig succession evt. med løbende selektiv buskrydning til fremme af karaktertræer.

Fiskeklubbens bådplads.

Bredstrækningen op mod vandindtaget.

Delområde 11

Beskrivelse af området

Fugleøen er efter ca. 40 år kommet til syne igen efter vandstandsænkningen og bliver temporært oversvømmet ved høj vandstand i søen. Øen er stenet og p.t. uden trævækst. Før 1970 var øen bevokset med træer. Øen er hjemsted for mange fugle, der kan bruge øen som rasteplads eller som ynglested.

Fremtidig målsætning for området

Øen ønskes bevaret som fugleø og får p.t. mulighed for at udvikle sig frit med evt. naturlig bevoksning.

Løbende pleje

Det vurderes, om øen kan sikres mod oversvømmelser i fuglenes ynglesæson. Alternativt om øen kan hæves ved opfyldning eller der kan etableres en "flydeø" i tilknytning til øen.

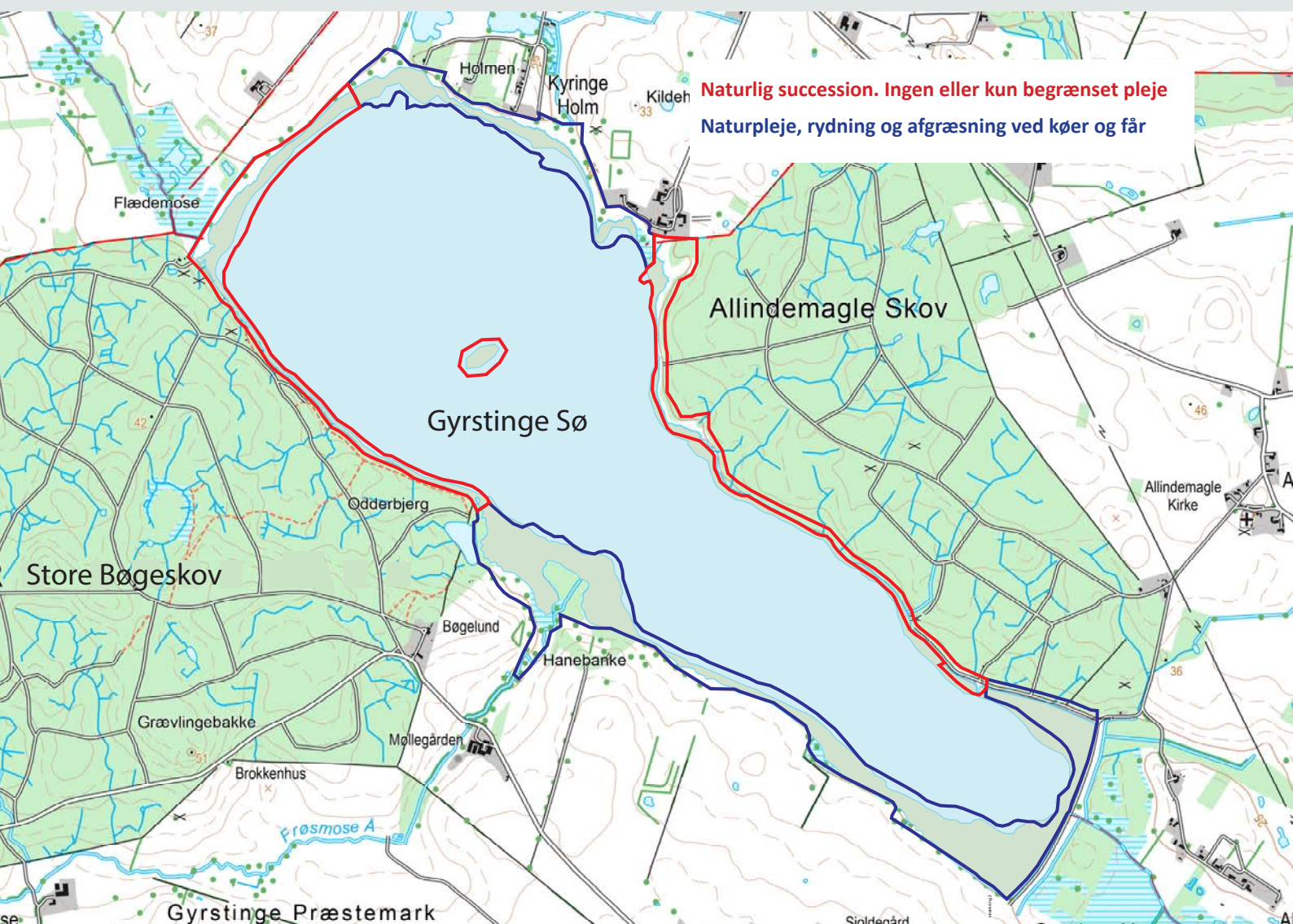

Fugleøen i Gyrstinge Sø

Skovbrynet ind mod Allindemagle Skov

Oversigtskort over naturpleje ved Gyrstinge Sø

Naturpleje ved Gyrstinge Sø. Mosaikpleje med både krat, rørskov og lysåbne partier.

13 Referencer

1. Rapport: Botanisk overvågning af de tørlagte bredder af Gyrstinge Sø, Biomedia 2016
2. PowerPoint: Gyrstinge Sø under forvandling, DOF-Vestsjælland ved Inger Nielsen
3. Rapport: Den Fremtidige anvendelse af Gyrstinge Sø med tilhørende bredområder. Lokalrådet for Gyrstinge og Ørslevvester, 2012.
4. Rapport: Gyrstinge Sø med bredområder. Forslag til fremtidig naturbeskyttelse og –benyttelse. Den lokale Naturbeskyttelsesgruppe Gyrstinge Sø. 2015
5. Naturkvalitetsplan, Ringsted Kommune 2013,
<http://ringsted.planweb.dk/naturkvalitetsplan/Menu.aspx>
6. Helhedsplan for Haraldsted Sø og Gyrstinge Sø, Ringsted Kommune 2016
7. Fuglelivet ved Gyrstinge og Haraldsted Sø, Jørgen Madsen 2013 og 2015
8. Faktaark om helårsgræsning som driftsgren, Miljø- og Fødevareministeriet 2016
9. Folder: "Store Bøgeskov, Ringsted", Stiftelsen Sorø Akademi, 1996
10. Folder: "Gyrstinge Sø" Ringsted Kommune, Teknik- og Miljøcentret, 2017

Ringsted
Kommune

Udarbejdet af:

Ringsted Kommune
Teknik- og Miljøcenter
Rønnedevej 9
4100 Ringsted

Hjemmeside: www.ringsted.dk
Kontakt: Projektleder Eilif Byrnak
Mail: teknikogmiljo@ringsted.dk
Tel.: +45 57 62 63 00

Layout: Julie Lund Egetoft

